

Nuorten nostot. Kouluterveyskyselyn tulosten käsitteleminen nuorten kanssa kunnissa ja hyvinvointialueilla

Materiaali keskustelujen ja
työpajojen järjestäjälle

Sisällysluettelo

1.	Miksi tarvitaan nuorten nostoja?	3
2.	Keskustelu, työpaja vai molemmat?	4
3.	Keitä kutsutaan mukaan?	5
4.	Turvallinen tila ja ratkaisukeskeisyys	6
5.	Nuorten nostot -keskustelumalli (n. 60 min)	8
6.	Nuorten nostot -työpajamalli (n. 1,5tuntia)	10
7.	Ohjeet keskustelukorttien käyttöön	14
8.	Ohje Kouluterveyskyselyn indikaattorien valintaan tulospalvelusta	15
9.	Keskustelukorttien aiheisiin sopivat indikaattorit	16
10.	Vinkkejä keskustelujen ja työpajojen tuloksista viestimiseen	25
11.	Mitä keskustelunaiheita nuoret nostavat esille?	26
12.	LIITE 1. Nuorten nostot -diasarjan tekstit	28

Julkaisuun viittaaminen: Nuorten nostot. Kouluterveyskyselyn tulosten käsitteleminen nuorten kanssa kunnissa ja hyvinvointialueilla. Materiaali keskustelujen ja työpajojen järjestäjälle (2026). Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Julkaisu on toteutettu osana Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitran ja Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiö Iltan Hyvinvointiratkaisuja nuorten arkeen -ohjelmaa vuosina 2025–2026. Osallisuutta Kouluterveyskyselyllä -hankkeen toteuttivat Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ja Nuorten Akatemia. Työryhmä: Hanne Kivimäki, Anni Matikka, Ella Kankaanranta, Niina Salmi ja Jenni Helenius. Hankkeessa kehitettiin edelleen vuoden 2023 materiaalia, jonka työryhmä: Jenni Helenius (THL) ja Milla Lamminsivu (NUVA ry).

1. Miksi tarvitaan nuorten nostoja?

Nuorilla on oikeus osallistua ja vaikuttaa heitä koskeviin asioihin, ja he ovat oman arkensa asiantuntijoita. On tärkeää ottaa heidät mukaan kehittämään ratkaisuja nuorten hyvinvoinnin vahvistamiseksi kunnissa ja hyvinvointialueilla.

Joka toinen vuosi julkaistavat Kouluterveyskyselyn tulokset tarjoavat tilaisuuden hyvinvoinnin kehittämistä koskeville keskusteluille ja työpajoille nuorten kanssa. Kyselyyn vastaavat perusopetuksen 4., 5., 8. ja 9. vuosiluokkien oppilaat sekä lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijat. Kysely tuottaa tietoa heidän kokemuksistaan terveydestä, hyvinvoinnista, koulunkäynnistä ja opiskelusta sekä elintavoista.

Monessa kunnassa on hyvä rutiini tuloksista keskustelemiseen nuorten kanssa. Tämä julkaisu on tarkoitettu inspiraatioksi niille kunnille ja hyvinvointialueille, joilla ei vielä ole vakiintuneita käytäntöjä. Malleja voi käyttää sellaisenaan tai niistä voi poimia ideoita soveltuvin osin.

Nuorten nostot -keskusteluja ja -työpajoja kannattaa järjestää esimerkiksi, kun laaditaan hyvinvointisuunnitelmaa tai -kertomusta, kun suunnitellaan nuorille palveluja tai toimintaa, ja milloin tahansa, kun halutaan kuulla nuorten näkemyksiä siitä, mihin on tärkeää kiinnittää huomiota juuri nyt omalla alueella.

Ratkaisujen miettiminen yhdessä rohkaisee nuoria mielipiteen ilmaisemiseen ja tuottaa kokemuksen siitä, miten asioihin voi vaikuttaa yhdessä keskustelemalla.

Keskusteluun ja työpajaan osallistuvien nuorten ei tarvitse olla samoja, jotka ovat vastanneet viimeisimpään kyselyyn. He voivat pohtia ja tulkita tuloksia omien kokemustensa perusteella.

Kouluterveyskyselyn lisäksi myös muita aineistoja voi käyttää keskustelussa ja työpajassa.

2. Keskustelu, työpaja vai molemmat?

Keskustelumalli sopii Kouluterveyskyselyn tulosten käsittelyyn nuorten kanssa. Tavoitteena on kuulla nuorten tulkintoja alueen tuloksista. Keskustelu kestää noin tunnin. Tuotoksena ovat nuorten yhdessä tekemät nostot aiheista, joista he toivovat päättäjien ja ammattilaisten keskustelevan nuorten hyvinvointiin liittyviä suunnitelmia tehdessään.

Työpajamalli sopii kehittämisideoiden pohtimiseen nuorten kanssa. Tilaisuuteen voidaan kutsua myös muutamia päättäjiä tai ammattilaisia. Työpaja kestää noin 1,5tuntia. Konkreettisenä tuotoksena on kooste työpajassa tehdyistä kehittämisehdotuksista.

Keskustelun nostot työpajan materiaaliksi. Keskustelu ja työpaja voidaan järjestää niin, että nuorten keskustelun nostot toimivat pohjamateriaalina työpajalle, jossa on mukana nuorten lisäksi päättäjiä ja / tai nuorten kanssa työskenteleviä ammattilaisia.

Vinkkejä keskustelun järjestäjälle

- Tarvitaan kaksi ohjaajaa: toinen ohjaa keskustelua, toinen kirjaa sitä ja esittelee tarvittavat Kouluterveyskyselyn tulokset.
- Lue pikaohje Kouluterveyskyselyn tulospalvelun käyttöön: thl.fi/kouluterveyskysely/tulokset tai sivu 15 (luku 8).
- Nuorten nostot -keskusteluja ja -työpajoja on tehty sekä lähi- että etätoteutuksena. Hybriditoteutuksessa on tärkeää huolehtia siitä, että molemmilla tavoilla osallistuvat tulevat kuulluiksi.
- Kirjatkaa keskustelussa esille tulevat asiat fläpille, dioille tai visuaaliselle verkkoalustalle niin, että kaikki näkevät, mitä kirjaatte muistiin.
- Malleja voi muokata ja soveltaa tilanteen mukaan. Tavoitteena on, että vaikka mukana olisi aikuisia, nuorten ajatukset ja ideat ovat näissä tilaisuuksissa tärkeimpiä.

3. Keitä kutsutaan mukaan?

Keskustelun tai työpajan voi järjestää osana hyvinvointialueen tai kunnan muuta osallisuustyötä tai erillisenä tilaisuutena.

Keskustelu tai työpaja on sovitettavissa esimerkiksi nuorisovaltuuston kokousten yhteyteen, joissa on usein paikalla valtuutettuja.

Kun halutaan kuulla erilaisista taustoista tulevia nuoria, on hyvä järjestää erillinen tilaisuus. Suunnitelkaa tilaisuus nuorilähtöisesti ja mieluiten yhdessä nuorten kanssa. Järjestäkää tilaisuus tutussa ja turvallisessa paikassa ja ottakaa tuttuja aikuisia mukaan. Päättäjiä ja nuorten hyvinvoinnin parissa työskenteleviä ammattilaisia kutsutaan mukaan vain pari tai muutama, jotta osallistuminen ei olisi nuorille liian jännittävää. Yrittäkää tavoittaa nuoria, joita ei välttämättä usein kuulla, esimerkiksi yhdessä nuorisotyön tai Ohjaamon kanssa.

Myös oppilaitosten kautta voidaan tavoittaa moninainen ryhmä nuoria. Osa nuorista voi jännittää kertoa näkemyksiään oppilaitosympäristössä. Turvallinen keskusteluilmapiiri, lämmittely ja käsiteltävien aiheiden esittely on tärkeää. Ketään ei tule pakottaa kertomaan mielipiteitään – osallistua voi itselle sopivalla tavalla, vaikkapa vain kuunnellen tai muiden ajatuksia kommentoien.

Nuoria kutsuttaessa on hyvä pohtia edustavuutta. Hyvinvointialueella nuoret asuvat laajalla alueella. Kutsutaanko eri puolilta aluetta nuoria samaan lähi- tai etätilaisuuteen vai järjestetäänkö useita tilaisuuksia? Jos aiheena on esimerkiksi pienen alueen tai vähemmistöihin kuuluvien nuorten hyvinvointi, kutsutaan juuri niitä nuoria, joita asia koskee.

Nuorten huomioiminen suunnittelussa. Kun kutsutte nuoria mukaan, kertokaa, mistä tullaan keskustelemaan ja miksi. Huomioikaa nuorten ikä ja aiempi kokemus. Esimerkiksi yläkouluikäisille voi olla tarpeen selittää käsitteitä tai esimerkiksi mitä prosenttiluku tarkoittaa kyselytuloksissa. Ohjaajan kannattaa avata termejä ja kertoa, että saa kysyä, jos ei ymmärrä jotakin sanaa.

4. Turvallinen tila ja ratkaisukeskeisyys

Nuorten nostot -keskusteluissa pyritään dialogisuuteen, ratkaisukeskeisyyteen ja toiveikkuuteen. Kukin voi kertoa omia ajatuksiaan ja kuulla muiden ajatuksia. Näin rakennetaan yhdessä ymmärrystä siitä, millaisiin nuorten hyvinvointiin liittyviin asioihin on juuri nyt tärkeää kiinnittää huomiota.

Kertokaa nuorille, että keskustelusta tehdään kooste niin, ettei siitä voi tunnistaa, kuka on sanonut mitäkin. Kertokaa myös, mihin keskustelulla voidaan vaikuttaa, miten viette siinä esille tulleita asioita eteenpäin - ja kuulevatko nuoret, millaisen vastaanoton ne saivat?

Keskustelu kannattaa aloittaa esittäytymisellä niin, että kaikille tulee tervetullut ja huomioitu olo. Näin keskusteleminen sujuu paremmin.

Käykää myös läpi turvallisemman tilan periaatteet, esimerkiksi:

- Kannustamme toisiamme ja pidämme yllä hyvää ilmapiiriä
- Annamme puheenvuoron kaikille. Annamme tilaa omista poikkeaville mielipiteille ja tunteille
- Kunnioitamme toisiamme. Emme salli vähättelyä tai syrjintää
- Puutumme sopimattomaan käytökseen. Vastuu turvallisemmasta tilasta kuuluu kaikille. Jos havaitset sopimatonta käytöstä, kerrothan siitä
- Emme kerro nimillä muiden asioista ja puhumme muista arvostavasti

Muita keskustelun periaatteita. Kouluterveyskyselyn tuloksia tai muuta hyvinvointitietoa käytetään keskustelun virittäjänä, mutta nuorten kokemukset, mielipiteet ja ideat ovat keskustelun ydin. Nuori voi pohtia, miten keskustelussa käsiteltävä teema näkyy hänen tai samanikäisten arjessa. Mitä siihen liittyvää hän on huomannut? Voitte myös jutella siitä, mitä kukin voisi itse tehdä asialle, josta keskustellaan ja millaisia ohjeita nuoret antaisivat muille nuorille.

Keskustelun ohjaajien tulisi malttaa kuunnella nuorten ajatukset ja ideat tarjoamatta heti itse tulkintoja tai ratkaisuja.

Keskustelun ohjaajien tulee myös huolehtia siitä, että kukaan nuorista ei kerro liian henkilökohtaisia asioita. Varautukaa kertomaan alueen nuorille suunnatuista palveluista tarvittaessa – jos nuorella on henkilökohtaista avuntarvetta, kenen puoleen voi kääntyä.

Jos joku puhuu pitkään, keskeyttäkää ystävällisesti, jotta muillekin jää aikaa keskustella. Kysykää mielipidettä myös hiljaa olevilta, mutta älkää painostako. Jos muut jättävät jonkun ulkopuolelle, kysykää häneltä mielipiteitä ja antakaa hänelle rohkaisevaa palautetta.

Vinkkejä menetelmiin, jos käytössänne on pidempi aika

- Erätaukomenetelmä, ks. eratauko.fi
- Learning cafe-, posterikävely- tai muu toiminnallinen menetelmä.
- Käyttäkää lämmittelymenetelmiä, esimerkiksi tutustumisleikit, muut ryhmäyttävät tehtävät tai tietokilpailu Kouluterveyskyselyn tuloksista.
- ks. Leikkivinkkejä esim. leikkipankki.fi

5. Nuorten nostot -keskustelumalli (n. 60 min)

Tavoite: tarjota nuorille tilaisuus valita aiheita, joista he toivovat päättäjien ja ammattilaisten keskustelevan nuorten hyvinvointiin liittyviä suunnitelmia tehdessään.

Keskustelun eteneminen:

1. Tervetuloa, tarvittaessa esittäytymiset, keskustelun tarkoitus (5 min.)
2. Turvallisemman tilan periaatteet (ks. diat tai sivu 6) (3 min)
3. Mikä Kouluterveyskysely on? (ks. diat tai sivu 27) (2 min)
4. Mitä prosentuaaliset osuudet tarkoittavat? (ks. diat tai s. 28) (2 min)
5. Keskustelun aiheiden valitseminen (10 min)
  - A. Kysytään, kuinka moni on tutustunut tuloksiin etukäteen ja mistä he haluaisivat keskustella (mahdolliset pari/ryhmäporinat)
  - B. Jos ette lähettäneet tuloksia etukäteen, käyttäkää keskustelukortteja, joista nuoret voivat valita aiheet (ks. ohje sivu 14).
6. Valitaan yhdessä 1–3 aihetta, joista keskustellaan (5 min)
7. Kouluterveyskyselyn tulosten esittely. (5–10 min)

Vinkki: käytä apuna keskustelukorttien taustatietoja. Niistä löydät ohjeet indikaattorien valintaan ja kysymysehdotuksia. (sivut 14–24)
8. Nuoret kertovat (20–30 min)
  - Mitä ajatuksia tuloksesta herää?
  - Mitä tulokset kertovat heidän ikäistensä elämästä?
  - Mitä asialle voisi heistä tehdä, jotta nuoret voisivat hyvin?
  - Mitä he haluaisivat sanoa asiasta ammattilaisille tai päättäjille, jotka voivat vaikuttaa nuorten asioihin?
9. Kertokaa, kuka vie eteenpäin ammattilaisille/päättäjille yhdessä kirjatut asiat. Sopikaa, kuulevatko nuoret, miten niitä käsiteltiin. (3 min)
10. Palaute ja kiitokset osallistujille (5 min)

Ohjeita tilaisuuden järjestämiseen

Kesto: Vähintään 1 tunti

Mahdollinen osallistujamäärä: 3–20. Jos nuoria osallistuu enemmän, varataan myös enemmän aikaa. Keskusteluun tarvitaan kaksi vetäjää (jututtaja ja kirjaaja/tulosten esittelijä).

Etukäteisvalmistelut: keskustelun vetäjä perehtyy tuloksiin ja lähettää nuorille etukäteen joko 1) tilaisuutta varten tehdyn tuloskoosteen esimerkiksi pdf-muodossa ajankohtaisista aiheista tai 2) linkin tulospalveluun ja ohjeita sen käyttämiseen.

Jatkosta sopiminen: sopikaa etukäteen, mitä työskentelyn tuloksilla tehdään, mitä seuraavaksi tapahtuu, keille ne välitetään? Kuulevatko nuoret jälkikäteen, miten niitä käsiteltiin?

Tarvikkeet: diasarja, tulospalvelu, mahdollisesti paperia ja kyniä, keskustelukortit tulostettuna

Keskustelun ohjaaminen: Toinen vetäjistä jututtaa nuoria ja toinen kirjaa keskustelun pääkohdat yhteisesti näkyville (esim. diasarjaan) ja näyttää tuloksia nuorten ehdottamista teemoista Kouluterveyskyselyn tulospalvelusta.

6. Nuorten nostot -työpajamalli (n. 1,5tuntia)

Tavoite: Tuoda nuorten näkemyksiä hyvinvoinnin kehittämistyöhön ja päätöksentekoon. Tuottaa kehittämis ehdotuksia nuorten hyvinvoinnin vahvistamiseksi.

Työpajan eteneminen:

1. Tervetuloa, työpajan tavoite ja ohjelma, tarvittaessa esittäytymiset. Turvallisemman tilan periaatteet tai rakentavan keskustelun pelisäännöt (ks. diat tai sivu 6). (5–10 min.).
2. Lämmittelyharjoitus, esim. mielipidejana (ks. sivu 12) (n. 10 min.)
3. Kouluterveyskyselyn lyhyt esittely (ks. diat tai sivu 27) sekä tulosten tai muun aineiston esittely, vaihtoehtoisesti:
  - A. Nuorten tekemien nostojen esittely, jos ennen työpajaa on käyty Nuorten nostot -keskustelu TAI
  - B. etukäteen sovittujen 1–4 aiheen tulosten esittely. (10–20 min.).
4. Ohjeistus ryhmätyöskentelyyn, jako ryhmiin ja ryhmätyöskentely (ks. ohje sivu 12) (30–45min.)
5. Yhteinen purku (5–15 min.)
6. Loppusanat: mitä työskentelyn tuloksilla tehdään, mitä seuraavaksi tapahtuu, kelle ne välitetään? Kuulevatko nuoret jälkikäteen, miten niitä käsiteltiin? Palaute ja kiitokset osallistujille (n. 5 min.)

Ohjeita tilaisuuden järjestämiseen

Kesto: noin 1,5tuntia

Mahdollinen osallistujamäärä: noin 6–40.

Tarvikkeet: diasetti, fläppipaperia, post-it-lappuja ja tusseja

Etukäteisvalmistelut: Tehkää kooste tuloksista, joita työpajassa on tarkoitus käsitellä. Valmistelkaa fläppipapereihin ryhmätyöskentelyn aiheet ja kysymykset. Voitte halutessanne lähettää tuloskoosteen osallistujille etukäteen.

Vinkkejä:

- Jos teillä ei ole käytettävissä nuorten ehdottamia aiheita (esimerkiksi aiemmin järjestetystä Nuorten nostot -keskustelusta), voitte etukäteen valita aiheet ja indikaattorit esimerkiksi alueellanne ajankohtaisista aiheista tai Kouluterveyskyselyn tulospalvelussa raportoiduista huolestuttavista muutoksista edelliseen kyselyyn verrattuna tai hyvästä tai huolestuttavasta tuloksesta verrattuna koko maan tuloksiin. Tämän julkaisun luvusta 9 löytyy myös vinkkejä eri aiheisiin sopivien indikaattorien valintaan.
- Ryhmätyön aiheiden ja kysymysten määrä on hyvä suunnitella käytettävissä olevan ajan mukaan. Huomioikaa myös nuorten määrä, ikä ja tausta. Esimerkiksi yläkouluikäisille ohjaajan kannattaa avata termejä ja kertoa, että saa kysyä, jos ei ymmärrä jotakin sanaa.
- Kutsukaa työpajaan selkeästi enemmän nuoria kuin aikuisia.
- Voitte kutsua esimerkiksi valtuuston tai lautakunnan jäseniä, nuorisotyöntekijöitä, Ohjaamon työntekijöitä, johtavia viranhaltijoita tai nuorten palveluiden työntekijöitä.
- Jos tilaisuudessa on vain nuoria, sopikaa etukäteen, kuka vie työpajan koosteen eteenpäin ammattilaisille tai päättäjille – tai mihin prosessiin kooste yhdistetään.

Lämmittelyharjoitus

Lämmittelyharjoituksen tarkoitus on virittää nuoret työpajaan.

Mielipidejana on helppo ja useimpien ryhmien kanssa toimiva harjoite.

Kerro ohje: *”Toinen pääty tilasta tarkoittaa ”samaa mieltä” ja toinen ”eri mieltä”. Kun luen väittämän, niin siirry tilassa joko ”samaa mieltä” - päätyyn tai ”eri mieltä” -päätyyn tai niiden väliin riippuen mielipiteestäsi – ei ole oikeita tai väriä vastauksia.”* Väittämät kannattaa muotoilla kohderyhmälle sekä tilanteeseen ja työpajan aiheisiin sopiviksi. Väittämiä kannattaa olla yhteensä noin viisi. Tässä muutamia esimerkkiväittämiä:

- Nukuin viime yönä riittävästi
- Nuoria kuullaan riittävästi nuorten hyvinvointiin liittyvissä asioissa
- Nuoret ja aikuiset ovat useimmiten samaa mieltä asioista
- Somen hyödyt ovat suurempia kuin haitat
- Kavereiden kanssa on kivempi jutella liveinä kuin digitaalisesti
- Päihteet ovat liian helposti saatavilla nuorille
- Mielestäni koulupäivien aloitusaika on sopiva
- Alle 15-vuotiaiden ei pitäisi juoda energiajuomia
- Päivistä on hankalaa löytää riittävästi aikaa tauoille ja palautumiselle
- Kunnassani on riittävästi kiinnostavaa toimintaa nuorille
- Hyvinvointialueen pitäisi tehdä enemmän nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi

Ryhmätyöskentely

Osallistujat jaetaan 3–6 henkilön ryhmiin, joissa käsitellään esiteltyjä tuloksia ja pohditaan kehittämisehdotuksia.

Jokaisella ryhmällä on yksi fläppipaperi, jonka otsikkona on käsiteltävä aihe ja sen alla kysymyksiä aiheen käsittelyyn. Esimerkkikysymyksiä: miltä aiheeseen liittyvät esiteltyt tulokset kuulostavat? Mikä on yllättävää, mikä huolestuttavaa, mikä positiivista? Mitä asialle voisi tehdä esimerkiksi koulussa, nuorisotiloilla tai muissa palveluissa? Kysymysten muotoilussa huomioidaan, keitä työpajaan on tulossa sekä

kenelle ja mihin prosessiin kooste välitetään. Näin voidaan pohtia ratkaisuehdotuksia juuri niille tahoille. Vaihtoehtoisesti fläpin voi jakaa kahteen osaan: 1) aiheeseen liittyviä ongelmia ja ilmiöitä ja 2) ideoita ja ratkaisuja.

Ryhmät kirjoittavat fläpille ajatuksiaan, kokemuksiaan ja ideoitaan tussilla tai post it -lapuille. Sopivan ajan kuluttua (ryhmästä ja käytettävissä olevasta ajasta riippuen noin 10–15 minuuttia) fläppi-paperit kierrätetään pöydästä toiseen. Kukin ryhmä jatkaa ja täydentää seuraavasta aiheesta edellisen ryhmän kirjaamia ajatuksia ja ideoita.

Fläppipaperit toimivat keskustelun muistiinpanoina. Keskustelun järjestäjä tekee työpajan jälkeen koosteen niihin kirjatusta asioista.

Soveltakaa ryhmätyö käytettävissä olevan ajan ja osallistujien mukaan:

Learning caféssa osallistujat kiertävät ryhmissä pöydästä ja aiheesta toiseen. Jokaisessa pöydässä on fläppipaperilla eri aihe. Jos osallistujia on vähän mutta aikaa paljon, voi osa pöydistä olla välillä tyhjinä. Ryhmässä on hyvä olla vähintään kolme osallistujaa.

Jos aikaa on vähän tai osallistujat hyvin nuoria tai epävarmoja, voi ryhmä käsitellä yhtä aihetta. Ryhmät voivat käsitellä samaa aihetta samaan aikaan ja fläppeihin kirjatut asiat yhdistetään työpajan jälkeen.

Pöydissä voi olla pysyvinä kirjureina aikuisia. Jos osallistujia ei ole paljon, ei välttämättä tarvita pysyviä kirjureita.

Nuorisovaltuustossa voidaan ottaa esimerkiksi jako lukuun (kolmeen tai neljään, pienryhmien määrästä riippuen) tai käyttää muuta tapaa, jolla saadaan osallistujat sekaryhmiin. Ohjaamon asiakkaiden tai muiden rohkaisua tarvitsevien kanssa on hyvä antaa osallistujien olla samassa ryhmässä tuttuja ja turvallisten ihmisten kanssa.

Koululuokassa opettaja tai koulunuorisotyöntekijä voi olla apuna pienryhmiin jakautumisessa, jotta mahdolliset ryhmädynamiikan haasteet voidaan huomioida.

7. Ohjeet keskustelukorttien käyttöön

Nuorten nostot -keskustelukortteihin on koottu teemoja, joista nuoret usein toivovat keskusteltavan Kouluterveyskyselyn tulosten julkaisemisen yhteydessä. Voitte käyttää kortteja esimerkiksi seuraavilla kahdella tavalla:

A) Ryhmätehtävä. Jaa nuoret muutaman hengen ryhmiin. Anna jokaiselle ryhmälle teemakortit. Anna ryhmille noin 10 minuuttia keskusteluaikaa. Pyydä ryhmiä valitsemaan kolme teemaa, joista heidän mielestään olisi tärkeintä keskustella. Keskusteluajan päätyttyä jokainen ryhmä tuo yhteiseen pöytään valitsemansa kolme teemakorttia. Näistä äänestetään yhdessä kolme asiaa, joista keskustellaan.

B) Yhteinen keskustelu. Levitä teemakortit pöydälle. Pyydä nuoria asettamaan yhdessä keskustellen kortit pyramidin muotoon niin, että ylimpänä on teema, josta heidän mielestään olisi tärkeintä keskustella ja sen alapuolella kaksi seuraavaksi tärkeintä teemaa.

Kun teemat on valittu, katsokaa siihen liittyvät Kouluterveyskyselyn tulokset osoitteesta thl.fi/kouluterveyskysely/tulokset. Alla olevassa luettelossa kerrotaan, minkä nimisten indikaattorien tuloksia mistäkin teemasta kannattaa esitellä nuorille.

Korteissa olevat aiheet:

- TERVEYS
- MIELEN HYVINVOINTI
- KOULUUN TAI OPINTOIHIN LIITTYVÄT ASIAT
- KOULUN JA OPISKELUHUOLLON AMMATTILAISILTA SAATU TUKI
- TULEVAISUUS
- YKSINÄISYYS, KAVERISUHTEET
- PERHESUHTEET
- KOULURUOKAILU
- KIUSAAMINEN
- SYRJINTÄ
- AIKUISTEN TAHOLTA KOETTU EPÄASIALLINEN KOHTELU
- NUKKUMINEN
- LIIKKUMINEN
- NIKOTIINITUOTTEET
- ALKOHOLINKÄYTTÖ
- HUUMAAVAT AINEET
- NETINKÄYTTÖ JA RAHAPELIT
- ASUINALUE
- VAPAA-AIKA JA HARRASTUKSET
- ITSE VALITSEMANNE AIHE, MIKÄ?

8. Ohje Kouluterveyskyselyn indikaattorien valintaan tulospalvelusta

- Mene sivulle thl.fi/kouluterveyskysely/tulokset
- Klikkaa Kouluterveyskyselyn tulospalveluun (Tableau)
- Valitse sivun yläreunasta joko ”Alueiden vertailu” tai ”Indikaattorien vertailu”
- Valitse vasemmalta valikosta kouluaste, vuosi, sukupuoli ja alue
- Valitse vasemmalta valikosta indikaattori. Voit etsiä indikaattoria rullaamalla hiirellä aakkostettua listaa tai kirjoittaa indikaattorin nimen valkoiseen valikkoon

9. Keskustelukorttien aiheisiin sopivat indikaattorit

Voit hyödyntää alla olevia tekstejä myös silloin, jos pyydät nuoria valitsemaan keskustelun aiheen ilman kortteja. Seuraavilla sivuilla olevista teksteistä näet, mitä indikaattoreita eri aihepiireihin löytyy Kouluterveyskyselyn tulospalvelusta.

KORTTI: TERVEYS

Avatkaa Indikaattorien vertailunäkymään indikaattorit ”Koettu terveydentila keskinkertainen tai huono” ja/tai ”Kipua ainakin kolmessa kehonosassa päivittäin (summaindikaattori)” ja/ tai ”Kipua päässä vähintään kerran viikossa”. Verratkaa tulosta sukupuolittain ja koulutusasteen mukaan. Voitte katsoa, onko tulos muuttunut viime kyselyn jälkeen parempaan vai huonompaan suuntaan.

Kysymysehdotuksia: Mistä tulokset mielestänne kertovat? Mitä päättäjien ja ammattilaisten olisi tärkeää tietää nuorten tilanteesta?

KORTTI: MIELEN HYVINVOINTI

Avatkaa Indikaattorien vertailunäkymään indikaattorit ”Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus (summaindikaattori)” ja ”Ollut huolissaan mielialastaan kuluneen 12 kuukauden aikana”. Verratkaa tulosta sukupuolittain ja koulutusasteen mukaan. Voitte katsoa, onko tulos muuttunut viime kyselyn jälkeen parempaan vai huonompaan suuntaan.

Kysymysehdotuksia: Mitä arvelette, miksi ahdistuneisuus ja huoli omasta mielialasta ovat näin yleisiä? Mitä päättäjien ja ammattilaisten olisi tärkeää tietää nuorten tilanteesta?

KORTTI: KOULUUN TAI OPINTOIHIN LIITTYVÄT ASIAT

Avatkaa Indikaattorien vertailunäkymään indikaattorit ”Koulu-uupumus (summaindikaattori)” ja / tai ”Vaikeuksia lukemista vaativissa tehtävissä” ja/ tai ”Vaikeuksia opetuksen seuraamisessa”. Verratkaa tulosta sukupuolittain ja koulutusasteen mukaan. Voitte katsoa, onko tulos muuttunut viime kyselyn jälkeen parempaan vai huonompaan suuntaan.

Kysymysehdotuksia: Mitä arvelette, miksi osa nuorista kokee koulu-uupumusta? Entä vaikeuksia oppimistaidoissa? Mitä päättäjien ja ammattilaisten olisi tärkeää tietää nuorten tilanteesta?

KORTTI: KOULUN JA OPISKELUHUOLLON AMMATTILAISILTA SAATU TUKI

Avatkaa Indikaattorien vertailunäkymään indikaattorit ”Mahdollisuus keskustella koulussa aikuisen kanssa mieltä painavista asioista” ja/tai ”Mielialaan liittyviin huoliin tukea tarvinneista apua saaneet, opiskeluhuoltopalvelut”. Verratkaa tulosta sukupuolittain ja koulutusasteen mukaan. Voitte katsoa, onko tulos muuttunut viime kyselyn jälkeen parempaan vai huonompaan suuntaan.

Kysymysehdotuksia: Mitä arvelette, miksi vain osa nuorista kokee, että heillä olisi tarvittaessa mahdollisuus keskustella mieltään painavista asioista oppilaitoksessa työntekijän kanssa? Entä miksi vain osa mielialaan liittyviä huolia kokeneista on hakenut apua opiskeluhuoltopalveluista? Mistä muualta apua haetaan? Mitä päättäjien ja ammattilaisten olisi tärkeää tietää nuorten tilanteesta?

KORTTI: YKSINÄISYYS, KAVERISUHTEET

Avatkaa Indikaattorien vertailunäkymään indikaattorit ”Tuntee itsensä yksinäiseksi” ja/tai ”Ei yhtään läheistä ystävää” ja/ tai ”Mieliään liittyy huoliin tukea tarvinneista apua saaneet, ystävät ja muut läheiset”. Verratkaa tulosta sukupuolittain ja koulutusasteen mukaan. Voitte katsoa, onko tulos muuttunut viime kyselyn jälkeen parempaan vai huonompaan suuntaan.

Kysymysehdotuksia: Yksinäisyys on hyvinvoinnille haitallista. Yksinäisyyden kokemus kertoo siitä, että ihmissuhteet eivät ole sellaisia kuin nuori toivoisi. Ulkopuolelle jäämisen kokemukset vaikuttavat myös mieliään. Mistä tulokset mielestänne kertovat? Mitä päättäjien ja ammattilaisten olisi tärkeää tietää nuorten tilanteesta?

KORTTI: PERHESUHTEET

Avatkaa Indikaattorien vertailunäkymään indikaattorit ”Voi keskustella asioistaan vanhempien kanssa usein tai melko usein” ja/tai ”Keskustelee usein vanhempiensa kanssa koulupäivästä” ja/tai ”Mieliään liittyy huoliin tukea tarvinneista apua saaneet, omat vanhemmat”. Verratkaa tulosta sukupuolittain ja koulutusasteen mukaan. Voitte katsoa, onko tulos muuttunut viime kyselyn jälkeen parempaan vai huonompaan suuntaan.

Kysymysehdotuksia: Mistä tulokset mielestänne kertovat? Mitä päättäjien ja ammattilaisten olisi tärkeää tietää nuorten tilanteesta? Mitä muita perhesuhteisiin liittyviä asioita olisi tärkeää huomioida?

KORTTI: KOULURUOKAILU

Avatkaa Indikaattorien vertailunäkymään indikaattorit ”Syö koululounasta päivittäin” ja/tai ”Koululounas on maultaan hyvää” ja/tai ”Koululounasta on tarjolla riittävästi”. Verratkaa tulosta sukupuolittain ja koulutusasteen mukaan. Voitte katsoa, onko tulos muuttunut viime kyselyn jälkeen parempaan vai huonompaan suuntaan.

Kysymysehdotuksia: Mistä tulokset mielestänne kertovat? Miksi osa nuorista ei osallistu koululounaalle joka päivä? Mitä päättäjien ja ammattilaisten olisi tärkeää tietää tilanteesta?

KORTTI: KIUSAAMINEN

Avatkaa Indikaattorien vertailunäkymään indikaattorit ”Koulukiusattuna tai osallistunut koulukiusaamiseen lukukauden aikana (summaindikaattori)” ja/tai ”Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa”. Verratkaa tulosta sukupuolittain ja koulutusasteen mukaan. Voitte katsoa, onko tulos muuttunut viime kyselyn jälkeen parempaan vai huonompaan suuntaan.

Kysymysehdotuksia: Mistä tulokset mielestänne kertovat? Mitä päättäjien ja ammattilaisten olisi tärkeää tietää nuorten tilanteesta? ”Koulukiusattuna tai osallistunut koulukiusaamiseen lukukauden aikana” -summaindikaattori antaa yleiskuvan siitä, kuinka moni nuori on ollut jossakin roolissa kiusaamistilanteissa. Kun näin suuri osuus on ollut mukana, kiusaaminen on monen tiedossa. Kysymysehdotus: miksi kiusaamisesta kerrotaan niin harvoin aikuisille? Mitä oppilaitoksissa pitäisi tehdä, että kiusaamisesta kerrotaisiin?

KORTTI: SYRJINTÄ

Avatkaa indikaattori ”Kokenut syrjintää koulussa tai vapaa-ajalla”. Verratkaa tulosta sukupuolittain ja koulutusasteen mukaan. Voitte katsoa, onko tulos muuttunut viime kyselyn jälkeen parempaan vai huonompaan suuntaan.

Kysymysehdotuksia: Mistä tulokset mielestänne kertovat? Mitä päättäjien ja ammattilaisten olisi tärkeää tietää nuorten tilanteesta?

Taustaa: Yhdenvertaisuuslaissa kiellettyjä syrjintäperusteita ovat ikä, alkuperä, kansalaisuus, kieli, uskonto, vakaumus, mielipide, poliittinen toiminta, ammattiyhdistystoiminta, perhesuhteet, terveydentila, vammaisuus, seksuaalinen suuntautuminen ja muu henkilöön liittyvä syy. Lisätietoja: <https://yhdenvertaisuusvaltuutettu.fi/syrjintaperusteet>

KORTTI: AIKUISTEN TAHOLTA KOETTU EPÄASIALLINEN KOHTELU

Avatkaa Indikaattorien vertailunäkymään indikaattorit ”Koulun aikuinen kiusannut koulussa lukuvuoden aikana” ja/tai ja/tai ”Vanhempi loukannut sanallisesti” ja/tai ”Kokenut vanhempien fyysistä väkivaltaa vuoden aikana (summaindikaattori)”

Kysymysehdotuksia: Aikuisten tehtävä on huolehtia lasten ja nuorten turvallisuudesta. Joskus kuitenkin joku aikuinen kohtelee heitä huonosti. Millaisissa tilanteissa näitä epäasiallisen kohtelun kokemuksia voi tulla aikuisten ja nuorten välille? Miten niitä pitäisi ottaa puheeksi? Mitä toivoisitte päättäjien ja ammattilaisten tietävän asiasta? Mitä toivoisitte heidän tekevän?

Taustaa: Joskus esimerkiksi koulussa nuoren ja aikuisen käsitys tapahtuneista asioista voi olla erilainen. On tärkeää, että oppilaat ja opiskelijat tietävät, kenelle he voivat kertoa, jos kokevat koulun aikuisen kohdelleen heitä epäasiallisesti. Asian käsittelyyn voi pyytää apua rehtorilta tai opiskeluhuoltopalveluista. Myös omien vanhempien kanssa voi pohtia, miten asian kanssa olisi hyvä edetä. Yksin ei kannata jäädä, vaan ottaa tilanne puheeksi luotettavan aikuisen kanssa. Jos nuori kokee henkistä tai fyysistä väkivaltaa vanhempiensa tai muun

huolta pitävän aikuisen taholta, apua voi hakea esimerkiksi opiskeluhuoltopalvelujen kautta, lastensuojeluviranomaisilta tai poliisilta.

KORTTI: NUKKUMINEN

Avatkaa Indikaattorien vertailunäkymään indikaattorit: ”Nukkuu arkisin vähintään 8 tuntia (summaindikaattori)” ja/tai ”Väsynyt ja uupunut päivittäin” ja/tai ”Ei ole usein syönyt tai nukkunut netin takia”. Voitte katsoa, onko tulos muuttunut viime kyselyn jälkeen parempaan vai huonompaan suuntaan.

Kysymysehdotuksia: Mistä tulokset mielestänne kertovat? Mitä päättäjien ja ammattilaisten olisi tärkeää tietää nuorten tilanteesta?

KORTTI: LIIKKUMINEN

Avatkaa Indikaattorien vertailunäkymään indikaattorit: ”Vähintään tunnin päivässä liikkuvat” ja/tai ”Harrastaa liikuntaa ohjatusti vapaa-ajalla vähintään viikoittain” ja/tai ”Harrastaa liikuntaa itsenäisesti vapaa-ajalla vähintään viikoittain”. Verratkaa tulosta sukupuolittain ja koulutusasteen mukaan. Voitte katsoa, onko tulos muuttunut viime kyselyn jälkeen parempaan vai huonompaan suuntaan. Halutessanne voitte katsoa myös ulkoiluun liittyvän indikaattorin ”Viettänyt aikaa ulkona luonnossa vähintään yhtenä päivänä viikon aikana”.

Kysymysehdotuksia: Mistä tulokset mielestänne kertovat? Mitä päättäjien ja ammattilaisten olisi tärkeää tietää nuorten tilanteesta?

KORTTI: NIKOTIINITUOTTEET

Avatkaa Indikaattorien vertailunäkymään indikaattorit: ”Käyttää nikotiinipusseja nykyisin”, ”Käyttää nykyisin sähkösavukkeita”, ”Nuuskaa nykyisin” ja ”Tupakoi nykyisin”.

Verratkaa tulosta sukupuolittain ja koulutusasteen mukaan. Voitte katsoa, onko tulos muuttunut viime kyselyn jälkeen parempaan vai huonompaan suuntaan.

Kysymysehdotuksia: Mistä tulokset mielestänne kertovat? Mitä päättäjien ja ammattilaisten olisi tärkeää tietää nuorten tilanteesta?

KORTTI: ALKOHOLINKÄYTTÖ

Indikaattorien vertailunäkymään indikaattorit: ”Ei käytä alkoholia” ja ”Käyttää alkoholia viikoittain” sekä ”Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa”.

Verratkaa tulosta sukupuolittain ja koulutusasteen mukaan. Voitte katsoa, onko tulos muuttunut viime kyselyn jälkeen parempaan vai huonompaan suuntaan.

Kysymysehdotuksia: Mistä tulokset mielestänne kertovat? Mitä päättäjien ja ammattilaisten olisi tärkeää tietää nuorten tilanteesta?

KORTTI: HUUMAAVAT AINEET

Avatkaa Indikaattorien vertailunäkymään indikaattorit: ”Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran” ja/tai ”Kokeillut kannabista ainakin kerran” ja/tai ”Verratkaa tulosta koulutusasteen mukaan.

Kysymysehdotuksia: Mistä tulokset mielestänne kertovat? Mitä päättäjien ja ammattilaisten olisi tärkeää tietää nuorten tilanteesta?

KORTTI: NETINKÄYTTÖ JA RAHAPELIT

Avatkaa Indikaattorien vertailunäkymään indikaattorit: ”Liialliseksi koettu netinkäyttö” ja ”Pelaa rahapelejä viikoittain”. Verratkaa tulosta sukupuolittain ja koulutusasteen mukaan. Voitte katsoa, onko tulos muuttunut viime kyselyn jälkeen parempaan vai huonompaan suuntaan.

Kysymysehdotuksia: Mistä tulokset mielestänne kertovat? Mitä päättäjien ja ammattilaisten olisi tärkeää tietää nuorten tilanteesta?

KORTTI: ASUINALUE

Avatkaa Indikaattorien vertailunäkymään indikaattorit: ”Kokee, että asuinalueella järjestetään kiinnostavaa vapaa-ajantoimintaa nuorille” ja/tai ”Kokee, että asuinalueella on tarpeeksi oleskelutiloja nuorille” ja/tai ”Tietää asuinalueen harrastusmahdollisuuksista”. Verratkaa tulosta koulutusasteen mukaan. Voitte katsoa, onko tulos muuttunut viime kyselyn jälkeen parempaan vai huonompaan suuntaan.

Kysymysehdotuksia: Mistä tulokset mielestänne kertovat? Mitä päättäjien ja ammattilaisten olisi tärkeää tietää nuorten tilanteesta?

KORTTI: VAPAA-AIKA JA HARRASTUKSET

Avatkaa Indikaattorien vertailunäkymään indikaattorit: ”Harrastaa jotakin ainakin kerran viikossa” ja/tai ”Kokee kiinnostavat harrastukset liian kalliiksi” ja/tai ”Kokee harrastuspaikkojen sijaitsevan liian kaukana”. Verratkaa tulosta sukupuolittain ja koulutusasteen mukaan. Voitte katsoa, onko tulos muuttunut viime kyselyn jälkeen parempaan vai huonompaan suuntaan.

Kysymysehdotuksia: Mistä tulokset mielestänne kertovat? Mitä päättäjien ja ammattilaisten olisi tärkeää tietää nuorten tilanteesta?

KORTTI: ITSE VALITSEMANNE AIHE, MIKÄ?

Vinkki: Kun nuoret valitsevat jonkun muun aiheen kuin mitä korteissa on valmiina, kysy, miksi juuri tämä asia on ajankohtainen? Millaisista asioista päättäjien ja ammattilaisten olisi tärkeää tietää, kun he pyrkivät vaikuttamaan asiaan?

10. Vinkkejä keskustelujen ja työpajojen tuloksista viestimiseen

Miettikää jo etukäteen, mihin prosesseihin tai elimiin nuorten viestejä voisi viedä. Nuorten nostoista kannattaa viestiä sekä palveluiden työntekijöille ja kehittäjille että johtaville viranhaltijoille ja päättäjille. Sopikaa myös etukäteen, miten nuoret kuulevat, millaisen vastaanoton heidän mielipiteensä ja ideansa ovat saaneet.

Keskustelun tai työpajan jälkeen vie nuorten viestejä eteenpäin. Etukäteen suunniteltujen tahojen lisäksi voitte viedä viestejä muidenkin tiedoksi, jos nuorilta on keskustelun tai työpajan aikana tullut myös yleisempiä tai muita aiheita käsitteleviä ajatuksia. Tulosten hyödyntäminen laajasti osoittaa arvostusta nuorten näkemyksille.

Kun laadit nuorten nostoista koostetta eteenpäin viestittäväksi, älä ylitulkitse, sensuroi tai laita sanoja nuorten suuhun. Vedä neutraalisti yhteen nuorten esittämiä näkemyksiä ja hyödynnä sitaatteja suoraan nuorilta. Varmista koosteen aito anonyymiyys – eihän koosteesta voi päätellä, kuka on sanonut mitään?

Kun esittelet nuorten näkemyksiä päättäjille, osoita itse, että arvostat nuorten näkemyksiä. Muistuta tarvittaessa, että nuorilla on oikeus vaikuttaa itseään koskeviin asioihin – myös nuorten hyvinvointityön kehittämisessä nuorten omat näkemykset ovat tärkeitä.

Vaikka olette jo keskustelun tai työpajan aikana kertoneet nuorille, miten heidän nostojaan hyödynnetään, on hyvä vielä jälkikäteen palata asiaan. Kertaa, keille näkemyksiä on viety ja millä tavalla, ja kerro, miten niihin on reagoitu. Läpinäkyvyys rakentaa luottamusta prosesseihin sekä vahvistaa nuorten kokemusta omista vaikuttamismahdollisuuksista.

11. Mitä keskustelunaiheita nuoret nostavat esille?

Nuorten nostot -keskustelu- ja työpajamalleja testattiin ja kehitettiin vuosina 2025–2026 osana Sitran ja Itlan rahoittamaa Hyvinvointiratkaisuja nuorten arkeen -ohjelmaa ja Osallisuutta Kouluterveyskyselyllä -hanketta, jonka toteuttivat Terveiden ja hyvinvoinnin laitos sekä Nuorten Akatemia. Hankkeen aikana toteutetuissa keskusteluissa ja työpajoissa nuoret toivoivat toistuvasti muutamia samoja keskustelunaihetta, kuten mielenterveys, elintavat, nuorten kokemat paineet, jaksaminen ja päihteidenkäyttö.

Muutamia poimintoja nuorten nostoista:

- ”Pitää ottaa huomioon, että esimerkiksi monet pahoinvoivat nuoret eivät välttämättä itse uskalla/osaa/pysty hakeutua avun piiriin, avun hakemiseen pitäisi olla pienempi kynnys”
- ”Terveystieteiden kanssa keskustelemisen luottamuksellisuus mietityttää. Kertooko hän asioita eteenpäin? Lastensuojeluun yhteydenottaminen huolestuttaa.”
- ”Koulusta on osalla ihan hirveät paineet. Toinen ääripää on, että osa alisuorittaa kaikessa eikä ota paineita mistään. Osa tekee, mutta ei ota paineita”.
- ”Kännykkäkielto tuo yksinäisyyden koulussa entistä pahemmin esille, kun ei voi edes olla puhelimella. Kaikki huomaa, että joku on yksin.”

Millaisia ratkaisu- tai kehittämideoita nuoret nostivat esille?

Nuorten kehittämideoita voivat olla pieniä ja konkreettisia, eivätkä ne aina vaadi paljonkaan lisäresursseja. Niitä voi huomioida monella tasolla. Erityisen paljon nuoret kuitenkin nostivat esille ammattilaisilta saatavan ajan tarvetta.

- ”Opiskeluhuollon palveluiden kehittäminen: että kuraattorit ja terkkarit kävisivät luokissa vierailemassa, jotta tulisivat tutummiksi ja kynnys käyttää palvelua madaltuisi.”

- ”Opiskeluhuollon walk-in-aikojen pitäisi olla välitunneilla eikä oppituntien päällä.”
- ”On tärkeää, että päättäjät keskittyvät yksilöihin, ei vain prosenttilukuihin.”
- ”Ei saa leikata mielenterveydestä.”
- ”Palveluihin pitää päästä muutenkin kuin appin kautta.”
- ”Ongelmien juurisyihin pääseminen vaatii syvällisiä keskusteluja nuorten kanssa. Keskusteluihin tarvitaan aikaa.”
- ”Elintapoihin liittyvään ohjaukseen tarvittaisiin sitä, että joku pyytäisi ”juuri sinut” mukaan, esimerkiksi liikkumaan. On vaikeampi innostua siitä, että ”sinun pitäisi liikkua, koska se on terveellistä” ”.

Kun järjestätte Nuorten nostoja ja kuulette nuorten ideoita, voitte halutessanne kertoa niistä myös Kouluterveyskyselyn tutkimusryhmälle osoitteella kouluterveyskysely@thl.fi

Mukavia keskusteluja!

12. LIITE 1. Nuorten nostot -diasarjan tekstit

Diasarjan voi ladata Innokylästä (hakutoiminnolla Nuorten nostot). Ohessa diojen tekstit, joita voitte kopioida halutessanne omiin dioihinne.

Dia 1. Nuorten nostot.

Kouluterveyskyselyn tulosten käsitteleminen nuorten kanssa kunnissa ja hyvinvointialueilla. Diasarja kirjaamisen avuksi keskustelujen ja työpajojen järjestäjälle

Dia 2. Nuorten nostot -keskustelumalli

1. Valitaan yhdessä muutama nuorten hyvinvointiin liittyvä aihe, jotka ovat mielestänne tärkeitä ikäisillenne omalla alueellanne.
2. Käytetään keskustelun virikkeenä Kouluterveyskyselyn tuloksia. Keskustellaan siitä, mitä tulokset kertovat nuorten elämästä. Mitä asioille pitäisi mielestänne tehdä?
3. Sovitaan, miten valitsemamme aiheet viedään päättäjille ja ammattilaisille tiedoksi

Dia 3. Kouluterveyskysely tiiviisti

Tuottaa joka toinen vuosi seurantatietoa lasten ja nuorten kokemuksista terveydestä, hyvinvoinnista, elintavoista, koulunkäynnistä ja opiskelusta.

- Osallistujat (n. 270 000, yht. 3 500 eri oppilaitoksesta ja toimipaikasta):
  - Perusopetuksen 8. ja 9. luokkien oppilaat, alk. 1996.
  - Perusopetuksen 4. ja 5. luokkien oppilaat, alk. 2017.
  - Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat, alk. 1999.
  - Ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijat, alk. 2008.
- Opettaja ohjaa kyselytilannetta, oppilaat vastaavat nimettömästi.
- Osallistuminen on vapaaehtoista. Huoltaja voi kieltää osallistumisen (alle 15-v.)
- Lomakkeen kielet: suomi, ruotsi, englanti, venäjä, pohjoissaame.
- Kysely ja sen tulokset ovat maksuttomia oppilaitoksille ja kunnille.

- Seuranta- ja vertailutietoa käytetään terveyden edistämisen suunnittelussa ja arvioinnissa oppilaitoksissa, kunnissa, hyvinvointialueilla ja YTA-alueilla.
- Kansalliset tulokset seurantatietona hyvinvointityön kehittämisen, politiikkaohjelmien ja lakien toimeenpanon seurannassa.
- Aineistoista tehdään jatkuvasti myös tutkimusta.
- Lisätietoja: thl.fi/kouluterveyskysely

Dia 4. Kun keskustelemme:

- Kannustamme toisiamme ja pidämme yllä hyvää ilmapiiriä
- Annamme puheenvuoron kaikille. Annamme tilaa omista poikkeaville mielipiteille ja tunteille
- Kunnioitamme toisiamme. Emme salli vähättelyä tai syrjintää
- Puutumme sopimattomaan käytökseen. Vastuu turvallisemmasta tilasta kuuluu kaikille. Jos havaitset sopimatonta käytöstä, kerrothan siitä
- Emme kerro nimillä muiden asioista ja puhumme muista arvostavasti

Dia 5. Huomioitavaa kyselytulosten tulkinnassa:

- Kyselyyn vastanneet nuoret ovat tietyltä alueelta ja tietyn ikäisiä. He ovat vastanneet kyselyyn tiettyinä keväänä. Voitte pohtia, mistä tulokset kertovat omassa kunnassanne tai hyvinvointialueellanne ja onko tilanne voinut muuttua kyselyyn vastaamisen jälkeen.
- Tulos ilmoitetaan prosenttilukuna, esimerkiksi: ”68 % perusopetuksen 8.- ja 9. -luokkalaisista kokee olevansa tällä hetkellä tyytyväisiä elämäänsä”. Se tarkoittaa, että jos sata alueella asuvaa 8.- ja 9.- luokkalaista vastaisi kysymykseen, heistä 68 nuorta on vastannut olevansa elämäänsä tyytyväisiä.

Dia 6. A. Olet tutustunut Kouluterveyskyselyn tuloksiin etukäteen:

- Pohdi hetki, mistä haluaisit keskustella yhdessä?
- Sen jälkeen valitaan yhdessä 1–3 aihetta.

Dia 7. B. Et ole vielä tutustunut Kouluterveyskyselyn tuloksiin, mutta pohdi hetki, mistä nuorten hyvinvointiin liittyvistä asioista haluaisit keskustella?

- Sen jälkeen valitaan yhdessä 1-3 aihetta, joista keskustelemme.

Dia 8. C. Mistä seuraavista aiheista haluaisit keskustella?

Valitaan yhdessä 1–3 aihetta

- TERVEYS
- MIELEN HYVINVOINTI
- KOULUUN TAI OPINTOIHIN LIITTYVÄT ASIAT
- KOULUN JA OPISKELUHUOLLON AMMATILAISILTA SAATU TUKI
- TULEVAISUUS
- YKSINÄISYYS, KAVERISUHTEET
- PERHESUHTEET
- KOULURUOKAILU
- KIUUSAAMINEN
- SYRJINTÄ
- AIKUISTEN TAHOLTA KOETTU EPÄASIAILLINEN KOHTELU
- NUKKUMINEN
- LIIKKUMINEN
- NIKOTIINITUOTTEET
- ALKOHOLINKÄYTTÖ
- HUUMAAVAT AINEET
- NETINKÄYTTÖ JA RAHAPELIT
- ASUINALUE
- VAPAA-AIKA JA HARRASTUKSET
- ITSE VALITSEMANNE AIHE, MIKÄ?

Dia 9. Keskustellaan: (aihe 1, kirjataan kommentit diaan)

- Mitä ajatuksia tuloksista herää?
- Mitä tulokset kertovat sinun ikäistesi elämästä?
- Mitä mielestäsi asialle voisi tehdä, jotta nuoret voisivat hyvin?

Dia 10. Keskustellaan: (aihe 2, kirjataan kommentit diaan)

- Mitä ajatuksia tuloksista herää?
- Mitä tulokset kertovat sinun ikäistesi elämästä?
- Mitä mielestäsi asialle voisi tehdä, jotta nuoret voisivat hyvin?

Dia 11. Keskustellaan: (aihe 3, kirjataan kommentit diaan)

- Mitä ajatuksia tuloksista herää?
- Mitä tulokset kertovat sinun ikäistesi elämästä?
- Mitä mielestäsi asialle voisi tehdä, jotta nuoret voisivat hyvin?

Dia 12. Mitkä ovat tärkeimpiä asioita, jotka haluaisitte ammattilaisten ja päättäjien tietävän nuorten hyvinvoinnista? Tehkää muutamia nostoja.

Dia 13. Mihin tai kenelle kerrotaan keskustelussa tärkeiksi nostetuista teemoista? Miten keskustelun antia hyödynnetään?

Dia 14. Palaute ja kiitokset